Kutyák és titkok

Los Perros – chilei-francia-argentin-portugál, 2017. Rendezte és írta: **Marcela Said**. Kép: **Georges Lechaptois**. Szereplők: **Antonia Zegers** (Mariana), **Alfredo Castro** (Juan), **Alejandro Sieveking** (Francisco). Gyártó: **Cinémadefacto / Jirafa / Augenschein Filmproduktion / Rei Cine / Terratreme**. Forgalmazó: **Vertigo Média Kft**. *Feliratos*. 94 perc.

Pablo Larraín munkái és számos témába vágó dokumentumfilm után újabb film készült arról, hogyan élnek tovább a chilei társadalomban a Pinochet-éra bűnei és bűnösei, de Marcela Said egy izgalmas feminista csavarral tálalja a témát. Ő nem lázadó médiamunkások, eltűnt aktivisták, de még csak nem is az emberjogi visszaéléseket felgöngyölítő rendőrök közé helyezi a filmjét, hanem az elitbe, amely fenntartója és haszonélvezője volt a rendszernek. Főhőse egy elhidegült házasságban élő, elkényeztetett nő, akit apja is, férje is lekezel, így nem csoda, hogy vonzódni kezd a lovasoktatójához – még azok után is, hogy kiderül róla, a titkosrendőrség egyik vezetője volt a diktatúra alatt.

Said a cinkos némák felelősségét firtató történetből azonban nem egy szívmelengető, szlogenfeminista drámát hámoz ki, kudarctörténetének zsákutcáival hangsúlyozza, hogy nem egy naiv nő politikai öntudatra ébredését meséli el. Mariana ugyan nyomozni kezd, de ez nála csupán annyit jelent, hogy rendőrökkel flörtöl, és próbál belőlük némi információt kicsikarni. Impulzív és gyermeteg nő, aki olyan kiszámíthatatlanságot csempész a filmbe, amellyel a rendező egyszerre tud beszélni arról, hogyan infantilizálja a patriarchális elit a nőket (Marianát szinte minden férfi lehülyézi és utasítgatja), és közben mi gáncsolja a nőket abban, hogy kiálljanak magukért és függetlenedjenek. A hősnőt például a kényelmessége: hiába dolgozik benne a dac, ha arról kell döntenie, hogy melyik szabadságot – a gazdagságét vagy a felelős politikai döntésekét – válassza, akkor hamar visszakozni kezd.

Said következetlen plánozású, a szándékoltnál talán kissé szenvtelenebb filmjét nehéz szeretni, mivel érzelmileg nem enged közel a szereplőihez – értékelni viszont annál könnyebb, mert mindenhol aktuális kérdéseket feszeget. Nem a döntéshozók fekete-fehér gaztetteit, hanem a rendszert kiszolgáló üzletemberek ritkán emlegetett bűnrészességét tárgyalja, miközben szimpatikus alapgondolatot fogalmaz meg a civilek kötelességeiről és megértően rajzolja elénk azokat a jellemhibákat, vagy akár egymásnak ellentmondó vágyakat is, amelyek megakadályozzák, hogy az emberek felelősségteljesen cselekedjenek.

SOÓS TAMÁS DÉNES

A cukrász

The Cakemaker – izraeli-német, 2017. Rendezte és írta: **Ofir Raul Graizer**. Kép: **Omri Aloni**. Zene: **Dominique Charpentier**. Szereplők: **Tim Kalkhof** (Tomas), **Roy Miller** (Oren), **Zohar Shtrauss** (Moti), **Sarah Adler** (Anat), **Sandra Sade** (Hanna). Gyártó: **Film Base Berlin / Laila Films**. Forgalmazó: **Cirko Film**. *Feliratos*. 104 perc.

Tomas csendes visszahúzódó fiú, kreativitását a cukrászatában éli ki. Oren – az izraeli családapa – nagy rajongója, rendszeres látogatója Tomas berlini cukrászatának. Idővel a két férfi egymásba szeret, hosszú, romantikus viszony bontakozik ki kettőjük között. Amikor Oren meghal, Tomas úgy dönt, hogy felkeresi szeretőjének családját Jeruzsálemben, de ahelyett, hogy bemutatkozna, a gyászoló feleség, Anat kávézójában kezd el dolgozni. Anat először csak mosogatóként majd hamarosan profi cukrászként alkalmazza, és rövidesen mélyebb érzelmeket kezdenek táplálni egymás iránt. A mélyen őrzött titkok és a város kissé ódivatú ortodoxiája azonban komoly gátja lesz kapcsolatuknak.

A cukrász Ofir Raul Graizer első filmjeként kellemes fesztiválszezont tudhat maga mögött, ami érthető, hisz művének nyílt vagy éppen titkon meglapuló ambivalenciái komoly kihívások elé állítják a nézőt. Lassan csordogáló története mögött finoman bújtatja a frusztráló ellentéteket: az alapvetően

nagyon szép szerelmi történetben és az általában napsütéses Jeruzsálemben nemhogy soha nem süt a nap, inkább mindig esik az eső és mindenki szomorú. Jeruzsálem mint kulissza, kifejezetten lélektelen, a város idegen, a nyílt és barátságos izraeliek itt kirekesztők és tapintatlanok. Graizer világában minden hideg és rideg: filmjének főhősei hiába kedvesek és szimpatikusak, a rendező nem tölti fel élettel őket – a kelleténél mindig pár másodperccel hosszabban kitartott snittekben szemléli figuráit, ahogy csendesen összeroppannak. Ez a távolságtartás igen hatékony, a néző a súlyos melodrámák kibontakozásánál elfelejt ugyan bárkinek is drukkolni, viszont a nagy sírásoknál az ő szíve is megszakad és senki nem siet a segítségére. Grazier ravasz alkotó, nem ássa magát túl mélyre saját sztorijában, nem keres mögöttes tartalmakat, cserébe viszont bravúrosan játszik a néző érzelmeivel.

ALFÖLDI NÓRA

Doktor Knock

Knock – francia, 2017. Rendezte: **Lorraine Lévy**. Írta: **Jules Romains darabjából Lorraine** Lévy. Kép: **Emmanuel Soyer**. Zene: **Cyrille Aufort**. Szereplők: **Omar Sy** (Knock), **Ana Girardot** (Adèle), **Pascal Elbé** (Lansky), **Audrey Dana** (Mousquet-né), **Andrea Ferreol** (Rémyné). Gyártó: **Curiosa Films / Moana Films / Mars Films**. Forgalmazó: **Vertigo Média**. *Szinkronizált.* 113 perc.

Jules Romains 1923-as szatírája immár negyedik mozgóképes adaptációját éri meg a 20-as évek óta (köztük két Louis Jouvet-verzióval), és a felvetett örökzöld témák alapján ez érthető is – ugyanakkor az idei filmben olyan kevés a kurázsi, hogy szinte érthetetlen, mi vette rá az alkotókat a feldolgozásra. Doktor Knock egyfajta fordított Doktor House, egy alapvetően jó szándéktól vezérelt, de felettébb pénzéhes szélhámos orvos, aki sikeres első akcióján felbuzdulva pár év elteltével egy francia kisváros háziorvosa lesz, és néhány eszes marketing-praktikával hamar meggyőzi a jóhiszemű lakókat, hogy mindegyikükön akad némi gyógyítani való. A mellékszereplők tablója bőven prezentálja a kapcsolódó toposzokat, a hipochondriától kezdve az orvoslás áruba bocsáthatóságán keresztül a doktori pályához kapcsolódó dilemmákig, úgy mint a tudományosság és az emberi törődés helyes aránya.

Az ötvenes évek vintage-romantikáján és egy kiváló címszereplőn túl sajnálatos módon Lorraine Lévy író-rendező (*Barátaim, szerelmeim*) filmje szinte semmit nem mutat fel, amitől élvezhető lenne, elsősorban épp a kifejezetten lapos vígjátéki elemek miatt fullad unalomba. A kiváló társadalmi szatíra-alapanyagból Lévy egyszerű helyzeteken és nem túl furfangosan ábrázolt karaktereken alapuló mainstream vígjátékot készít, könnyfacsaró befejezéssel és pofonegyszerű tanulsággal. A franciák mostani szupersztárja, egyedül Omar Sy remekel Knock szerepében, folytatva a pályáján sikert hozó, hányatott sorsú, ám magát minden helyzetből ügyesen kiverekedő, eszes és érzelmes figurák megformálását.

KOVÁCS KATA

A legsötétebb óra

Darkest Hour – amerikai, 2017. Rendezte: **Joe Wright**. Írta: **Anthony McCarten**. Kép: **Bruno Delbonnel**. Zene: **Dario Marianelli**. Szereplők: **Gary Oldman** (Churchill), **Kristin Scott Thomas** (Clemmie), **Lily James** (Elizabeth), **Ronald Pickup** (Chamberlain), **Ben Mendelsohn** (VI. György). Gyártó: **Perfect World Pictures / Working Title Films**. Forgalmazó: **UIP-Duna Film**. *Szinkronizált.* 125 perc.

Már Korda Sándor is ráérzett, mekkora nemzetközi sikerpotenciál rejtőzik az angol királyok mítoszában és ez a forrás azóta is kiapadhatatlan. A monarchiával kombinált brit demokrácia kívülről nézve kimondottan egzotikus politikai színtér, azaz globálisan is kelendő filmes alapanyag, Az elmúlt években a szigetország számos prominens rendezője nyúlt a témához és szigorúan a díjszezonra időzítve rajzolta meg egy-egy legendás vezető alakját. Helen Mirren, Meryl Streep és Colin Firth díjak sorát söpörték be az alakításaikkal, a *midcult* személyiségfilmeket pedig a kritika és a közönség is igen pozitívan fogadta.

A friss Churchill-főhajtás hasonló vonalon folytatná a nemes hagyományt, de II. Erzsébet, Thatcher vagy VI. György árnyaltabb, izgalmasan vászonra vitt portréival összehasonlítva egyértelműen alulmarad. Az alkotók ezúttal is egy sorsfordító esemény, a hadba lépés és a dunkirki visszavonulás köré szövik a cselekményt, de a Brit Bulldog markáns személyiségét korántsem sikerül az ismert panelek közül kiszabadítaniuk. A film külsőségeiben sem mutat túl a kötelezően elvárható minőségen és erősen hiányzik belőle az elődök invenciózusabb fogalmazásmódja, a legnagyobb hiányossága mégis az, hogy nem ás kellően mélyre. A problémát főleg az ellentmondások kedélyes elmaszatolása jelenti, hisz azt még a történelemben kevésbé járatosak is biztosan tudják, hogy a nagy angol miniszterelnök finoman szólva nem volt könnyű ember, ám itt minden meglehetősen patetikus. Az aktuálpolitikai szándék persze érthető, a népe rezdüléseire ösztönösen ráérző, de a pillanatnyi érdekeken felülemelkedő bölcs államférfiakból ma komoly hiány van – a cél azért még nem szentesíti az eszközt, különösen ha végül a kínálkozó giccsnek sem tudnak ellenállni. Nagy szerencse, hogy Gary Oldman látványos átváltozása önmagában van akkora attrakció, hogy gond nélkül elviszi a két órás játékidőt is.

HUBER ZOLTÁN

A legnagyobb showman

The Greatest Showman – amerikai, 2017. Rendezte: **Michael Gracey**. Írta: **Jenny Bicks** és **Bill Condon**. Kép: **Seamus McGarvey**. Zene: **John Debney** és **Joseph Trapanese**. Szereplők: **Hugh Jackman** (Barnum), **Michelle Williams** (Charity), **Zac Efron** (Carlyle), Zendaya (Anne), **Rebecca Ferguson** (Jenny). Gyártó: **Twentieth Century Fox**. Forgalmazó: **Fórum Hungary**. *Szinkronizált.* 100 perc.

Michael Gracey elsőfilmjét Phineas T. Barnum, a legendás cirkuszalapító látványos életműve ihlette: A legnagyobb showman víg kedélyű musical a Hugh Jackman által alakított, ragyogó üzleti érzékkel megáldott porondmesterről. A koncepció roppant izgalmas, hiszen azáltal, hogy a film a messzi 19. századba repít – amikor még gyerekcipőben járt a szórakoztatóipar –, bújtatottan bár, de a mai showbusinessről is érvényes megállapításokat tehetne. Mindez mégsem valósul meg maradéktalanul, mivel A legnagyobb showman túl sokat vállal. A forgatókönyvírók egyszerre kívánnak regélni arról, hogy a feltörekvő főhőst miként korrumpálja a könnyen jött siker, milyen próbatételek elé állítják a cirkusz számkivetett tagjait a társadalmi előítéletek, de még obligát szerelmi háromszög-helyzettel is terhelik a szüzsét. A mozi szinte összeroppan a merész ambíciók súlya alatt, ráadásul az írók szeszélyesen csaponganak a cselekményszálak között.

A felvonultatott témák közül egyedül a torzszülöttek drámája kecsegtetne valódi potenciállal, ám a freakshow színes résztvevői nem lépnek elő kulcsszereplőkké: karaktereik funkciója sajnos kimerül a – szinte már kötelező – politikailag korrekt üzenet tolmácsolásában. Barnum személyiségének amortizálódása, illetve az ifjú drámaíró és a fekete artistalány tiltott románca közhelyesen elbeszélt és vontatott, az amerikai sikermítoszt tömjénezve ünneplő happy end pedig giccsbe fordítja a filmet. Jackman azonban hatalmas svunggal játssza a főhőst és remekül kamatoztatja énektudását, a látványvilág delejező, sőt a műfaj szerelmeseit némely dalbetét is szíven találhatja. A formabontó Kaliforniai álom után azonban bágyasztó ez a közegábrázolásában és ideológiájában is klasszicizáló musical. Gracey effektmesterként már szerzett néhány kreditet, de rendezői reputációját valószínűleg nem A legnagyobb showman alapozza majd meg.

KOVÁCS PATRIK

Elit játszma

Molly's Game – amerikai, 2017. Rendezte és írta: **Molly Bloom** könyvéből **Aaron Sorkin**. Kép: **Charlotte Bruus Christensen**. Zene: **Daniel Pemberton**. Szereplők: **Jessica Chastain** (Molly), **Idris** Elba (Jaffey), **Kevin Costner** (Bloom), **Michael Cera** (X), **Chris O'Dowd** (Downey). Gyártó: **Entertainment One**. Forgalmazó: **Freeman Film**. *Szinkronizált.* 140 perc.

Mi másba foghatna egy Oscar-díjas forgatókönyvíró, minthogy életében először meg is rendezi azt, amit ír? Aaron Sorkin éppen ezt tette, miután már sikerre vitte haditengerészek gyilkosságát (*Egy becsületbeli ügy*), egy kongresszusi képviselő különös ötletét (*Charlie Wilson háborúja*) és techguruk élettörténetét *(Social Network – A közösségi háló; Steve Jobs*): ezúttal annak a Molly Bloomnak a memoárjához nyúlt, akit az amerikai bulvár csak pókerhercegnőként ismer: az *Elit játszma* lépésről lépésre megmutatja, hogy jóval több van a belevaló, mindig talpra álló nő történetében, mint az kezdetben sejthető.

Rendezői debütálásában Sorkin keretbe illesztve meséli el azt, miként lett a buckasízés olimpiai reménységéből olyan szerencsejáték-házigazda, akinél dollármilliók cseréltek gazdát két perc alatt. Az alaptémát két eszköz teszi elsőrangúan élvezetessé: a kiforrott dialógus és a színészek természetes játéka. Sorkin számára talán minta lehetett Arthur Miller *A salemi boszorkányok* című drámája: Molly ügyvédje a megbélyegzettség és az igazság összetettsége miatt hozza példának az FBI által letartóztatott védence érdekében, de az átütő erejű dialógusokat tekintve is akad hasonlóság. A címszerepben lubickoló Jessica Chastain pontosan olyan ebben a szépen építkező, de pszichológiailag kissé gyermetegen alátámasztott történetben, mint aki egész életében ilyen szerepekre vágyott: még soha nem volt ennyire ragyogó a vásznon, de ennyire attraktív sem – karizmáján túl egyre erősebben hangsúlyozott dekoltázsával is hat a kliensekre. Az *Elit játszma* filmnyelvileg konzervatív, ugyanakkor szellemes és dinamikus alkotás. Egyik fő meglepetése nem a csattanó vagy az, hogy megmutatja a hajcsár apát játszó Kevin Costner színészi képességeit, hanem a jól eltalált tempó: észrevétlenül hamar eltelik a közel két és fél óra.

MÉSZÁROS MÁRTON

Viszlát, Christopher Robin!

Goodbye Christopher Robin – brit, 2017. Rendezte: **Simon Curtis**. Írta: **Frank Cottrell-Boyce** és **Simon Vaughan**. Kép: **Ben Smithard**. Zene: **Carter Burwell**. Szereplők: **Domhnall Gleeson** (Milne), **Margot Robbie** (Daphne), **Kelly Macdonald** (Olive), **Will Tilston** (Christopher Robin). Gyártó: **DJ Films / Gasworks Media**. Forgalmazó: **ADS Service**. *Feliratos.* 107 perc.

A híres írók életét és főművük megszületését elmesélő filmek az utóbbi időben feltűnő gyakorisággal nyúltak a gyerekszobák könyvespolcára inspirációért; a *Viszlát, Christopher Robin* bő egy évtized alatt immár a negyedik hasonló témájú *biopic*, ráadásul az ifjúságnak szóló alapanyag mellett még az is közös mindegyikükben, hogy a vizsgált irodalmi alkotás a múlt század első évtizedeiben, Angliában született meg. Ám a *Pán Péter*, *Nyúl Péter* és *Mary Poppins* alakjának – sokszor csupán másodlagos jelentőségűként használt – megteremtését elmesélő filmekkel szemben a *Viszlát, Christopher Robin* jóval komlexebb módon mondja el az Opus Magnum megszületését.

Simon Curtis filmje némileg előnyös helyzetből indul, hiszen köztudott, hogy Róbert Gida alakját a *Micimackó* szerzőjének gyermeke ihlette. A rácsodálkozás gesztusa helyett így elmerülhet a körülményekben, elsősorban az I. világháború és a francia hadszíntér sokkját megtapasztalt és íróként is új utakat kereső Milne alakjában, valamint apa és fia kapcsolatában. A *Micimackó* eszerint nem csupán a szeretetét és apai teendőit helyenként kicsit sután ellátó férfi számára kínált kapcsolódási pontot a fiához, de a fronton átélt traumák elfelejtésében is segített a közösen megálmodott és benépesített Százholdas Pagony, ahol a lövészárkok állandó rovarzümmögésének hangja már a méhek döngicséléseként hallható. Curtis azonban legalább enynyire fontosnak tartja mindazt, ami a könyv megjelenése után következett: azt az állandó reflektorfényt és népszerűséget – valamint a fiktív szereppel való azonosítást –, amelytől már korábbi rendezése, az *Egy hét Marilynnel Monroe* főhőse is igyekezett minden lehetséges módon megszabadulni. Így lesz a cím nem a valóságos Robintól, hanem a regénybeli Róberttől való búcsú.

FEKETE TAMÁS

Én, Tonya

I, Tonya – amerikai, 2017. Rendezte: **Craig Gillespie**. Írta: **Steve Rogers**. Kép: **Nicolas Karakatsanis**. Zene: **Peter** Nashel. Szereplők: **Margot Robbie** (Tonya), **Sebastian Stan** (Jeff), **Allison Janney** (LaVona), **Caitlin Carver** (Nancy), **Julianne Nicholson** (Diane). Gyártó: **LuckyChap Entertainment / Clubhouse Pictures**. Forgalmazó: **Vertigo Média**. *Szinkronizált.* 119 perc.

A 2009-es *Az informátor!* óta több olyan posztmodern életrajzi film született, amely Hős helyett Antihőst választott központi figurául, akinek hajmeresztő, az emberi hülyeség magas fokáról árulkodó kalandjait szatirikusan vagy a fekete komédia eszközeivel mutatta be. A *Wall Street farkasa*, a *Haverok fegyverben*, az *Arany* és a *Barry Seal* után végre elkészült a szubzsáner egy női darabja is. Tonya Harding korcsolyabajnok sztorijánál az alkotók keresve sem találhattak volna jobbat, hiszen már alapjáraton olyan durva, hogy annak idején az egész világot megrázta. A vetélytársnője térdét eltörető olimpikonnak pedig nemcsak az életpályája érdekes, hanem ellentmondásos személyisége is, ahogy a körülötte található figurák is megérnek egy misét. Az elszánt és kőkemény, folyamatos bántalmazásban élő Harding, rideg és szeretetlen anyja, erőszakos férje és annak enyhe értelmi fogyatékos cimborája története pár éve talán nem kerülhetett volna hollywoodi vászonra, de a jelek szerint lejárt a patetikus életrajzi filmek kora.

A fent említett művek közös tulajdonsága, hogy nevettetni is akarnak, és ennek érdekében módosítanak a valóságon, sokszor csak ihletként nyúlva a hírhedt figura életéhez. A valóság megváltoztatása az *Én, Tonyá*ban egyenesen vezérlőelvvé válik: az egész alkotásnak az az *ars poeticá*ja, hogy nem létezik egyetlen igazság, hanem mindenkinek megvan a saját maga igazsága. Erre a játékidő során maguk a hősök hívják fel a néző figyelmét: tudomást sem véve a negyedik falról folyamatosan kibeszélnek hozzánk, kommentálva a látottak valóságtartalmát. Sajnos mindez leírva izgalmasabb, mint ahogy azt Craig Gillespie rendező megvalósította. Az *Én, Tonya* legnagyobb erénye így a címszerepet hozó Margot Robbie, aki a *Suicide Squad* után ismét hatalmas lépést tett afelé, hogy levetkőzze az üres szépség rátapadt köntösét.

VAJDA JUDIT

The Commuter – Nincs kiszállás

The Commuter – amerikai, 2018. Rendezte: **Jaume Collet-Serra**. Írta: **Bryon Willinger**, **Ryan Engle**. Kép: **Paul Cameron**. Zene: **Roque Banos**. Szereplők: **Liam Neeson** (Michael), **Vera Farmiga** (Joanna), **Patrick Wilson** (Murphy), **Jonathan Banks** (Walt), **Elizabeth McGovern** (Karen). Gyártó: **Ombra Films / The Picture Company**. Forgalmazó: **Big Bang Media**. *Feliratos*. 104 perc.

Liam Neeson 56 évesen képezte át magát akcióhőssé, hogy a *Taken*ben és folytatásaiban korát meghazudtoló kíméletlenséggel számoljon le a családját fenyegető nemzetközi bűnbandákkal. Karrier-reneszánszából születtek maradandó (*Fehér pokol*) és említésre kevéssé érdemes (*Non stop, Éjszakai hajsza*) mozgóképek is, amelyekben Neeson humortalan és túlkoros terminátora egyre közelebb került az önparódiához, a mélypontot jelző *Elrabolva 3.*-ban pedig már a vágásokkal sem lehetett elleplezni, hogy a színész fizikailag sem képes többé végigrohanni és verekedni egy filmet. A Neesonnel negyedik alkalommal együtt dolgozó katalán Jaume Collet-Serra, illetve a forgatókönyvírók a *Nincs kiszállás*ban már próbálnak reagálni arra, hogy a főszereplő túl van a csúcson és a nyugdíjkorhatáron. Az ingázásba belefásult, biztosítási ügynökként dolgozó Michael valóban nem hőstípus, fellépésében nincs semmi fenyegető, a családjának és az ügyfeleinek él, amíg főnöke leépítésre hivatkozva ki nem rúgja. Később, amikor a hazafelé tartó vonaton akcióba kellene lendülnie, hogy mentse a saját és az utasok bőrét, habozik és gyötrődik, a közelharcokban pedig néha többet kap, mint amennyit ad. A nyomokban még rendszerkritikát is tartalmazó, drámaibb hangvételű felütés után a *Nincs kiszállás*ból lehetne akár Neeson *Gran Torinó*ja is, de szép lassan visszaszivárognak a klisék a történetbe. A jelzáloghiteleket nyögő kisemberről kiderül, hogy korábban rendőr volt, rejtélyes megbízói pedig őt is a családja elrablásával próbálják motiválni. Az ökle helyett első körben az agyát kell használnia, hogy az idő szorításában, botcsinálta Poirotként megtalálja az utasok közt a kakukktojást, de a történet végül az izgalmas hitchcocki kriminarratíva vágányáról visszaváltó a kiszámítható B-filmes akcióvonalra, amelyről, úgy tűnik, egyelőre még Neeson számára sincs kiszállás.

BASKI SÁNDOR

Thelma

Thelma – norvég, 2017. Rendezte: **Joachim Trier**. Írta: **Joachim Trier** és **Eskil Vogt**. Kép: **Jakob Ihre**. Zene: **Ola Flottum**. Szereplők: **Eili Harboe** (Thelma), **Kaya Wilkins** (Anja), **Henrik Rafelsen** (Trond), **Ellen Dorrit Petersen** (Unni). Gyártó: **Memento Films**. Forgalmazó: **Vertigo Média K**ft. *Feliratos*. 116 perc.

Napjaink külföldön is jegyzett norvég rendezői közül eddig igazán csak Bent Hamernek sikerült karakteres szerzői életművet felépítenie, és bár Joachim Trier került hozzá a legközelebb, a *Szerzők*kel befutott alkotó eddigi munkásságából egyelőre hiányzik a vezérfonal. A helyzeten friss filmje sem változtat, sőt: az angol nyelven forgatott *Hétköznapi titkaink* után újra hazai pályán készített munkájával jócskán meglepi azokat, akik már elkönyvelték a kétezres évek dán drámaiparosai rokonának.

Trier első női főhőse egy vidéki családból származó lány, aki egyetemi tanulmányai megkezdéséhez felköltözik a fővárosba, egyúttal kicsusszan keresztény szülei szorításából. A gátlásos Thelma lassan elkezd felzárkózni a kortársaihoz, néha azonban epilepszia-szerű rohamok törnek rá, és ismét igénybe veszi különleges képességét, amivel már gyerekkorában is tragédiát okozott. A rendező idei filmjében nem pusztán megválik a korábban olyan finoman használt formai eszközöktől (mint a „mi lett volna, ha" képsorok és az irodalmi igényű narráció), de nagy lépést tesz a fantasztikum irányába, mintha csak most akarna szélesebb közönség felé nyitni. Azonban az állandó alkotótárs Eskil Vogttal írt *coming-of-age* sztoriból rövid időn belül kiderül, hogy nem éppen a feszes cselekménybonyolítás érdekli őket, és a központi zsánerelemnek is inkább csak metaforikus funkciót szánnak. Művészfilmes érzékenységük pedig nem hat megtermékenyítően: a *Thelma* a két szék között a pad alá esés iskolapéldája, ráadásul nem egyszerűen frusztráló élmény – a *Carrie* felől nézve még kínos is.

ROBOZ GÁBOR

Babadook

Babadook – ausztrál, 2014. Rendezte és írta: **Jennifer Kent**. Kép: **Radoslaw Ladczuk**. Zene: **Jed Kurzel**. Szereplők: **Essie Davis** (Amelia), **Noah Wiseman** (Samuel), **Daniel Henshall** (Robbie), **Hayley McElhinney** (Claire). Gyártó: **Causeway Films**. Forgalmazó: **Pannónia Entertainment**. *Feliratos*. 94 perc.

„Néha úgy odaverném a fejed a téglafalhoz, amíg ki nem loccsan az a kibaszott agyad." Normális esetben ezt

a mondatot legfeljebb az egyik frusztrált elítélt mondaná a másiknak egy börtönudvaron, nem pedig egy anya a kisgyerekének. Az utóbbi évek ünnepelt ausztrál horrorfilmjében azonban nincsenek normális esetek, csak súlyosan terhelt kapcsolatok. Jennifer Kent első rendezése mégis attól jó, hogy a mumus nem minden elemében a valóságról leváló, az éjfekete fantasztikum birodalmából riogató lény. Nagyon is evilági fájdalmak hívták őt a házba.

A magyar mozikba röpke hároméves késéssel érkező *Babadook* a szülő-gyerek viszony sötét oldalát megvilágító pszichológiai horrorok új ékköve. Egyedivé az teszi, hogy nem a születendő gyerek okozta páni félelemre vagy alattomos szorongásra játszik rá, mint a *Rosemary gyermeke* vagy a Larry Cohen-féle *It's Alive*, és nem is a gyerekben lakozó gonoszt hozza felszínre, mint az *Ómen* típusú filmek. Sokkal inkább a köznapi anya-gyerek kapcsolatba kódolt feszültségeket nagyítja fel, középpontjában egy olyan csonka családdal, ahol az apát a szülőszoba felé tartva érte halálos autóbaleset. A címszereplő rém, amely küllemében leginkább egy Tim Burton által rajzolt Dr. Seuss-meseillusztrációt idéz, valójában akkor kopogtat, amikor az anya szeretetkészségét pillanatokra legyőzi a fojtogató érzés, hogy gyereke helyett inkább a férjét akarná visszakapni. Kent kevés szereplővel, klausztrofób terekkel, visszafogott rémületkeltéssel ás le ennek a lélektani folyamatnak a mélyére.

A *Babadook* gyógyító hatású, de nem együgyű film. A szörny legyőzhető, ám teljesen nem lehet tőle megszabadulni. Elpaterolhatjuk a pincébe, ahová naponta viszünk neki egy nagy tál rothadó kukacot. Időnként hallani fogjuk a kopogását, amíg a gyerek fel nem nő, és valószínűleg azután is.

KRÁNICZ BENCE

Insidious: Az utolsó kulcs

Insidious: The Last Key – amerikai, 2018. Rendezte: **Adam Robitel**. Írta: **Leigh Whannell**. Kép: **Toby Oliver**. Zene: **Joseph Bishara**. Szereplők: **Lin Shaye** (Elise Rainier), **Leigh Whannell** (Specs), **Caitlin Gerard** (Imogen), **Josh Stewart** (Gerald). Gyártó: **Blumhouse Productions / Stage 6 Films**. Forgalmazó: **Inter-Com**. *Szinkronizált.* 103 perc.

Habár az idén negyedik fejezetéhez ért *Insidious*-széria erényei részről részre csökkennek, a mostanra egyetlen túlélőnek mégis kijár az elismerés, sőt *Az utolsó kulcs*ot kivételes alkotássá teszi a műfajban: elvégre igen ritka az olyan *franchise*-darab, ahol egy idős hölgyet nem a gyilkos szipirtyó, kortárs boszorkány vagy démoni nagyi szerepkörében látunk, hanem pozitív főhősként, aki epizódszereplőből immár saját sötét múltjának probléma-megoldójaként vezeti végig a nézőket az ezredik olcsó kísértetházmesén. Elise Rainier, veterán szellemirtónő ezúttal kamaszfejjel elhagyott szülőházát próbálja megtisztítani Freddy Krueger portás-verziójától, aki pengék helyett kulcsokat visel ujjai hegyén és alagsori kuckójában halottak elveszett lelkeit őrzi kofferekben – ám a nehezen kivívott diadalhoz hősnőnk kénytelen megszabadulni saját démonától, egy torzlelkű édesapa nyomasztó emlékétől is.

A *Taking of Deborah Logan* satrafa-horrorjával debütáló Adam Robitel és a *franchise* íróatyja, Leigh Whannell közös művének legérdekesebb vonását a férfiközpontú szociohorror és a női pszicho(rém)dráma sikertelen összeboronálása jelenti, ám a szadista bábdiktátorok sztálini szimbolikája és a nőáldozatok szellemalakjaival jelképezett terápiás üzenet nászéjszakájából csupán életképtelen hibrid született, amely maga sem tudja pontosan, mit akar kihozni a sarkított genderfelállásból. Így a kísértetek ezúttal is csak a „bármikor-bárhogyan-feltűnhet-mindenlogika-nélkül" kényelmes sokkstratégiájára szolgálnak, az elcsépelt pincetúsz-tematikának pedig pár gore-pillanaton túl annyi értelme sincs, mint egy marék lepkegyűjtőnek. Marad a geronto-*scream queen* Lin Shaye bölcs matróna-arca a groteszk zsánerkarikatúrák között és a hiú remény, hogy a finálában kerekre zárt tetralógia valóban *utolsó* kulcsát láttuk… még mielőtt hősnőnket elzavarnák Adolf Hitler szelleme után egy argentin nyugdíjaspanzió náci szellemtanyájára.

VARRÓ ATTILA